

до осигуряване на по-качествена прехрана и по-висок жизнен стандарт е толерирана и поощрявана. За момчетата това е периодът на юношеството.

Следващият период за момичето е от около 13 г. до 19 г. коато се очаква, че ще се омъжи. След това общността започва да гледа на нея като на стара мома и често става обект на подигравки. При момчетата подобни очаквания има от 15 г. до 21 г.

Традиционната роля на циганката е да бъде домакиня. В този си статус, при разширеното семейство тя е подчинена на жена от първо или второ възходящо поколение, най-често съпругата на *pater familias*. При нуклеарните семейства жената е длъжна да поеме цялата домакинска работа: готвене, чистене, пране, гладене, пазаруване на продукти свързани с домакинската работа и децата – почистващи препарати, подправки, дрехи за децата. При някои от групите с по-специфичен занаят, жената трябва да помага и в занаята на мъжа. Имено при ролевите очаквания спрямо жената се оказва, че субгруповата принадлежност има своето значение. В общностите на калдерашите, калайджиите и хорахане рома мъжете и жените имат свършено различни статуси и жената не може да заеме мъжката позиция като глава на семейство. В най-добрия случай тя може “да допринесе с нещо” към семейния бюджет. Това “допринасяне” може да бъде в много големи размери – ако калдерашката успее да направи успешна “разходка” до София или Слънчев бряг, но може да не достига дори само за храните от първа необходимост, когато турската циганка се включва в програмата за временна трудова заетост. От друга страна, при “сивите гълъби”, даскане рома и лударите, които са много по-свързани с ценностите на макрообществото, жената често пъти може да поеме водещата роля в семейството. Всъщност, почти всички информанти от тези три субгрупи твърдят че мъжете командват, ама жените държат “парата”, което им дава фактическа, официално неясна власт. Тази тенденция изглежда засилена след 1989, когато мъжете загубват работата си в АПК, но жените успяват да намерят препитание – пък макар и в сивия сектор – като шивачки, гладачки, чистачки. В резултат от това бяха регистрирани случаи при които мъжът поема част от женските полово специфични дейности – най-често готвенето и чистенето.

Освен за тях, мъжът традиционно отговаря и за пазаруването на ежедневно необходимите хранителни продукти – хляб, варива, зеленчуци, месо, млечни продукти. Тази му роля може да се обясни с обстоятелството, че жената обикновено не излиза извън махалата, ако не се налага, докато традиционните полово специфични дейности при мъжете са свързани с *задже*, често с работа дори във от населеното място и същевременно работа в близост до някой пазар.

Особено специфична е мъжката роля в семействата, изградени на базата на брак от типа *coemptio*. Пазаренето става между мъжете от